

Het Koninklijk Actuarieel Genootschap geeft een overzicht van de ervaringen bij de fondsen die recent zijn ingevaren en de belangrijkste leerpunten voor de sector. We gaan hierbij zowel in op het proces van het toezicht als op de invulling die fondsen geven aan de transitie.

Utrecht, 9 januari 2026

Koninklijk Actuarieel Genootschap
Groenewoudsedijk 80
3528 BK Utrecht

Inleiding

Inmiddels zijn circa 30 fondsen ingevaren. Middels deze brief geeft het Actuarieel Genootschap een overzicht van de ervaringen bij de fondsen die recent zijn ingevaren en de belangrijkste leerpunten voor de sector. We gaan hierbij zowel in op de invulling die fondsen geven aan de transitie als op het proces van het toezicht.

1. Proces toezicht DNB

De fondsen die per 1-1-2025 zijn ingevaren, hadden in de laatste maanden voor transitie te maken met een veelheid aan vragen en kwantitatieve analyses die tot in de laatste week zijn beantwoord en uitgevoerd. Dit had in hoge mate te maken met het feit dat sprake was van een leerproces aan zowel de kant van de sector alsook aan de kant van DNB. Het beoordelingskader van DNB was nog in ontwikkeling of onbekend, waardoor na indiening van de implementatieplannen veel aanvullende vragen zijn gesteld. Dit bracht zowel hoge druk als veel onzekerheid rondom de transitie met zich mee. In 2025 is hierin weliswaar verbetering gekomen, maar bleef de druk op de sector onverminderd hoog. In het eerste kwartaal heeft DNB, na overleg met de Pensioenfederatie en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de good practice 'Stappenplan onderbouwing evenwichtige transitie door pensioenfondsen die beogen in te varen' gepubliceerd. Hiermee is beoogd praktische handvatten te geven aan de onderbouwing van de evenwichtigheid van de invulling van de keuzes bij het invaren. Dit is tot op zekere hoogte gelukt. Met de good practice is verduidelijkt welke stappen fondsen moeten hebben doorlopen en welke toetsing hierbij in ieder geval plaatsvindt. Het heeft echter in 2025 nog niet geleid tot een vermindering van de hoeveelheid vragen na indiening van het implementatieplan. In het vervolg van de brief gaan we in op een aantal van de nieuwe punten die afgelopen jaar dominant waren in het toezicht.

Een duidelijke verbetering is de samenwerking tussen fondsen en DNB, waarbij DNB in de laatste maanden meer doorlopend met de bestuurders en hun adviseurs (waardoor ook technische details met DNB konden worden besproken) in overleg is gegaan. DNB heeft hierin nu een duidelijker kader dan in 2024, waardoor er meer richting wordt gegeven in plaats van dat er alleen naar aanvullende onderbouwing wordt gevraagd. De huidige overlegstructuur leidt veelal tot meer begrip over en weer en wordt door de meeste fondsen als prettig ervaren. De doorlooptijd tussen indiening van het implementatieplan en de invaarbeschikking is daarmee ook korter geworden.

2. Plausibiliteit van modellering

Een van de speerpunten in het toezicht was de plausibiliteit van de onderliggende aannames in de modellering. Met name de aannames over premie en opbouw in de huidige FTK-regeling, leverden veel discussie en werk op. Veel fondsen hanteerden hier in beginsel als uitgangspunt dat huidige wetgeving onverkort wordt toegepast, ongeacht de hoogte van de rente of dekkingsgraad. Bij toepassing van een premiesystematiek op basis van verwacht rendement kan dit tot zeer hoge of lage premiedekkingsgraden leiden. DNB heeft zich echter in het toezicht erover uitgesproken dat zij hier begrenzing van de premiedekkingsgraad in veel gevallen plausibeler acht. Hierop hebben fondsen hun beleidsaannamen voor de modellering moeten aanpassen, wat heeft geleid tot gewijzigde transitie-effecten en daarmee impact heeft gehad op de beoordeling van en vormgeving van een evenwichtig invaarbeleid (zie ook punt 4). Daarnaast is met veel fondsen besproken om het premie- en of het beleggingsbeleid aan te passen in geval van oplopende dekkingsgraden.

In beide gevallen gaat het om een afwijking dan wel completering van huidig beleid en de keuzes daarin zijn onvermijdelijkerwijs enigszins arbitrair.

Ook zijn in het toezicht vragen gesteld bij de veronderstelling van een vast rendement op zakelijke waarden, zoals vastgesteld door de Commissie Parameters. Fondsen is gevraagd de impact van deze aanname te toetsen tegenover een door fondsen zelf te bedenken alternatieve aanname (zoals de veronderstelling van een vaste risicopremie). In diverse

gevallen is met een fonds besproken hierop ook de modellering aan te passen. Bestuurders vinden dit een lastig punt, omdat hiermee gevraagd wordt af te wijken van actuele wettelijke uitgangspunten en zelf te bedenken welke aanname de Commissie Parameters in de toekomst zou doen als de rente fors zou stijgen of dalen. Op dit punt zijn meer voorschriften over alternatieve aannames gewenst, en zou een kader aan de hand waarvan vast te stellen of modellering aanpassing behoeft wenselijk zijn.

3. Compensatie afschaffen doorsneesystematiek

Er is ook veel aandacht voor de vaststelling van de hoogte van de compensatiestaffel voor actieve deelnemers. DNB vraagt fondsen hierbij om aan te tonen dat de vastgestelde staffel in alle gevallen adequaat is en dat geen sprake is van overcompensatie. Dit vraagt om een toets van de daadwerkelijke last van de afschaffing van de doorsneesystematiek tegenover de baten van de compensatiestaffel. Er is echter geen eenduidige definitie van de daadwerkelijke last van het afschaffen van de doorsneesystematiek, daar deze afhankelijk is van het toekomstige renteniveau. DNB heeft zich hierbij op het standpunt gesteld dat de actuele rente op het moment van transitie leidend is in de vaststelling van de toekomstige last van het afschaffen van de doorsneesystematiek. Daarmee kan voor de toets op overcompensatie niet worden gerekend met een renteverwachting die door het fonds en sociale partners op voorhand realistisch wordt geacht. Bovendien geldt dat, wanneer de actuele rente op transitiedatum leidend moet zijn bij de bepaling van de last afschaffen doorsneesystematiek, het moeilijk zo niet onmogelijk is om de deelnemers van tevoren op de hoogte te brengen van hun definitieve compensatie, omdat die rente pas na de transitiedatum bekend wordt.

Veel fondsen en sociale partners hadden in hun implementatie- en transitieplannen besloten tot een vaste compensatiestaffel. Zij hebben hun vastgestelde compensatiestaffel in diverse gevallen moeten aanpassen. Hiermee wordt de onderhandeling tussen en beoordeling van sociale partners over adequate compensatie aanzienlijk bemoeilijkt.

4. Invaarmethodiek en netto profijt

Vrijwel alle fondsen die per 1-1-2026 invaren hebben naar aanleiding van het overleg met DNB hun invaarregels moeten aanpassen. Een oorzaak hiervoor is dat veel sociale partners in hun transitieplannen een set voorrangsregels had vastgelegd, ongeacht de economische omstandigheden. Fondsen hebben dit in hun implementatieplannen als opdracht overgenomen en getoetst of hierbij geen sprake was van onevenwichtige uitkomsten. Door de vaste set voorrangsregels was echter wel sprake van sterk uiteenlopende pensioenuitkomsten (in termen van pensioenverwachtingen en netto profijt) onder verschillende economische en financiële omstandigheden. De bandbreedtes voor de doelstellingen van een evenwichtige transitie waren dan ook ruim vastgesteld. In het toezicht is hier veel aandacht voor geweest en een groot aantal fondsen heeft de bandbreedtes moeten aanpassen.

Ook heeft een aantal fondsen waarbij de sociale partners hadden gevraagd om in te varen met een uniforme verhoging van alle aanspraken (toepassing van de standaardmethode met spreidingsperiode 1), hun invaarmethodiek moeten aanpassen. Met name bij hoge dekkingsgraden, maar in sommige gevallen ook bij lagere dekkingsgraden, bleek de onderbouwing voor toepassing van een kortere spreidingsperiode onvoldoende om te voldoen aan de eisen van het toezicht. Daarmee is een groter aantal fondsen nu ingevaren met toepassing van de standaardmethode met spreidingsperiode van 10 jaar.

Tot slot hebben veel fondsen herverdelingsstaffels moeten introduceren waarmee, afhankelijk van de rente en/of dekkingsgraad, vermogen van oudere naar jongere deelnemers wordt verschoven. Oorzaak hiervan is dat de toets op evenwichtigheid vanuit het toezicht dominant op het delta netto profijt ligt, waar de meeste fondsen en sociale partners in eerste instantie pensioenverwachtingen zwaarder hebben meegewogen. In het toezicht legt DNB voor de evenwichtigheid van de transitie primair focus op het delta netto profijt. In de praktijk merken wij dat hierbij een ongeschreven regel/ norm gehanteerd wordt van een maximale afwijking van het delta netto profijt tussen verschillende groepen

deelnemers van circa 15%-20%-punt. Grotere afwijkingen worden in het toezicht in beginsel als onevenwichtig beschouwd, waarvoor geen afdoende toelichting kan worden gegeven. Dit gaat in sommige gevallen in tegen de visie van sociale partners en bestuurders die van mening zijn dat bepaalde onderdelen van herverdeling als gevolg van de transitie juist wenselijk zijn. Daarbij zijn bijvoorbeeld kwalitatieve argumenten en doelstellingen die gaan over de indexeringsachterstand door DNB als niet afdoende gekwalificeerd. Bestuurders voelden echter de druk met een naderende transitiedatum zodanig toenemen, dat is gekozen voor inzet van bestuurlijke ruimte om te gaan herverdelen. Deze herverdeling gaat in vrijwel alle gevallen van oudere deelnemers naar jongere deelnemers.

Het Actuarieel Genootschap zou ervoor willen pleiten om ofwel – onder nader te bepalen voorwaarden - meer ruimte te geven aan fondsen om te onderbouwen waarom bepaalde transitie-effecten wenselijk zijn, ofwel door van toezichtswege een normenkader te expliciteren en openbaar te maken.

5. Risicohouding

Een deel van de fondsen dat nu invaart, had in 2024 al een partiële beoordeling gedaan over de risicohouding. Deze beoordelingen hebben geleid tot intensieve processen waarin de toezichthouder veel diepgaande vragen heeft gesteld, en in de praktijk bleek het lastig om in de vaststelling van zowel de bandbreedtes van de wettelijke risicomaatstaven als het beleggingsbeleid te voldoen aan de eisen van het toezicht. In de loop van 2025 is hierin een duidelijke verbetering zichtbaar geweest. Zowel vanuit de sector als vanuit het toezicht is lering getrokken uit de eerdere beoordelingen. Dat heeft ertoe geleid dat er minder vragen hoeven te worden gesteld over gehanteerde methodieken, en dat de vragen zich nu meer richten op uitkomsten. In veel gevallen kan aannemelijk worden gemaakt dat de keuzes die hierin gemaakt worden geen significante impact hebben op de evenwichtigheidsafwegingen. Daarom zijn openstaande bevindingen in het toezicht vaak niet blokkerend voor het invaren en kunnen deze in het jaar na transitie worden opgelost. Dit heeft de druk voor de sector op dit punt verlaagd.

Een aandachtspunt hierbij blijft de onderliggende veranderingen in de gepubliceerde P-sets. Verschillende fondsen monitoren de ontwikkeling van hun risicomaatstaven frequent en zien deze van kwartaal op kwartaal sterk veranderen, ook als daar niet direct aanleiding voor lijkt te zijn vanuit de stand van de economie. De oorzaak hiervan ligt in de techniek achter de vaststelling van de P-sets, maar zou er wel toe leiden dat veel fondsen nu al door hun grenzen zouden gaan als ze al onder het WTP-toezichtsregime zouden vallen. Deze fondsen zouden als gevolg hiervan hun risicoprofiel moeten verhogen, hetgeen in lang niet alle gevallen in het belang van de deelnemers zal zijn. Wij vinden het dan ook belangrijk dat hier komend jaar vanuit de wetgever aandacht voor is.

6. Monitoring proces tot transitiemoment

In de laatste maanden van 2025 is de druk op de per 1-1-2026 invarende fondsen erg hoog geweest. Enerzijds had dit te maken met de hiervoor beschreven gesprekken met DNB over de evenwichtigheid, maar in de laatste weken van 2025 is ook nog werk verricht vanwege de oplopende rentes en dekkingsgraden. Veel fondsen liepen hierbij tegen de grenzen van hun complete besluitvorming aan of gingen er zelfs overheen. Hierdoor moesten aanvullende analyses worden uitgevoerd waarbij de evenwichtigheid ook bij hogere rentes en dekkingsgraden werd getoetst. Zowel de fondsen als DNB hebben hier besluitvaardig in opgetreden. In geen van de gevallen heeft dit dan ook geleid tot uitstel van de transitie.